
Kronika.

Przegląd Historyczny 51/2, 458-461

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

W leningradzkiej bibliotece publicznej im. M. Sałtykowa-Szczedrina są od pewnego czasu prowadzone prace nad przygotowaniem przewodnika po bibliografiach obcych z zakresu historii powszechnej. Pierwszy tom (wydanie zaplanowane na rok 1961) obejmie bibliografie dotyczące historii Europy i Ameryki, drugi Azji i Afryki. Zawartość przewodnika o układzie wewnętrznym chronologiczno-geograficznym zostanie uzupełniona informacjami dotyczącymi czasopism zagranicznych, stale prowadzących działy bibliograficzne.

*

W styczniu 1959 powstało nowe towarzystwo naukowe: *International Society for the History of Ideas*. Towarzystwo zorganizowane z inicjatywy czasopisma „Journal of the History of Ideas” stawia sobie za cel popieranie badań naukowych w zakresie historii idei oraz rozwijanie współpracy pomiędzy poszczególnymi dyscyplinami historycznymi, jak historia filozofii, historia literatury i sztuki, historia nauk, historia myśli politycznej i religii. Przewodniczącym Towarzystwa jest Hans Koh n.

Od kilku lat nie ukazujące się włoskie czasopismo historyczne „Studi Medievali” zostanie wkrótce wznowione. Będzie ono wydawane dwa razy do roku pod auspicjami *Centro Italiano di Studi Sull'Alto Medioevo*; tytuł czasopisma będzie odąd brzmiał „Nuovi Studi Medievali”.

*

W związku z XI Międzynarodowym Kongresem Nauk Historycznych w dniach 17 i 18 sierpnia 1960 r. odbędzie się w Sztokholmie I Międzynarodowa Konferencja Historyków Gospodarczych. Dyskutowane tam będą dwa zagadnienia: 1) Industrializacja jako czynnik rozwoju ekonomicznego od roku 1700, oraz 2) Studia porównawcze nad wielką własnością ziemską w okresie od końca wieków średnich.

*

W związku ze 150-tą rocznicą wybuchu powstania antyfrancuskiego w Tyrolu obradowała w Innsbrucku w dniach od 9 do 12 września 1959 r. V Konferencja historyków austriackich. Podczas obrad wygłoszono m. in. następujące referaty: H. Rössler: *Das Jahr 1809 in europäischer Sicht*, H. Hantsch: *Das Jahr 1809 in der österreichischen Geschichte*, oraz F. Huter: *Das Jahr 1809 in der Tiroler Geschichte*; ponadto wygłoszono szereg referatów w sekcjach. Rocznicę powstania tyrolskiego poświęcono także specjalny zeszyt czasopisma „Tiroler Heimat”, a w serii „An der Etsch und im Gebirge” (t. XVIII), H. Kramer wydał pracę pt. *Rund um die Erhebung Tirols im Jahre 1809*.

W styczniowym-lutowym zeszycie (t. CCXXIII) „Revue Historique” profesor Sorbhony Marcel Reinhard zamieszcza obszernie wspomnienie o zmarłym niedawno wybitnym historyku francuskim Georges Lefebvre (*Un historien de XXe siècle: Georges Lefebvre*, s. 1—12).

Colloque Historique, Philologique et Juridique zorganizowane przez *Fondation Charles Plisnier* odbyło się 28 i 29 listopada 1959 w Liège. Spośród wielu wygłoszonych komunikatów ciekawe były zwłaszcza niektóre dotyczące historii regionalnej: H. Roussel, *Quelques poèmes sur la victoire de Fontenoy*; P. Blondeau, *Traits peu connus de la vie picarde au cours de l'histoire*; L. Trénord, *La notion de „naturalité” en Flandre au début du XVIIIe siècle*; J. Van Crombrugge, *Des mots et des réalités: Wallon et Wallonie, Flamand et Flandre, Belge et Belgique*.

W Aix-en-Provence odbyło się dn. 27 lutego 1960 piąte kolokwium historyczne pt. *Socialisme et Religion*. Wygłoszono następujące referaty: J. Vidalenc, *Les techniques de propagande des Saint-Simoniens*; P. Leuilliot, *Socialisme et religion en Alsace dans la première moitié du XIX siècle: le docteur Pierre Curie*; P. Guiral, *Notes sur l'anticléricalisme des Saint-Simoniens*; J. B. Duroselle, *Les Fourieristes catholiques*; J. Droz, *Victor-Aimé Huber un socialiste conservateur et protestant du milieu du XIX siècle*; Mesliand, *Socialisme et Religion: Contribution à l'étude de l'anticléricalisme à Pertuis de 1871 à 1914*; R. Rémond, *L'opinion catholique et le Front Populaire*.

LXXXV Kongres towarzystw naukowych Francji odbył się 8—12 kwietnia 1960 w Chambéry i w Annecy. Program kongresu objął: 1) historię dróg, transportu i ceł w średniowieczu i w okresie renesansu, 2) historię nowożytną i współczesną Sabaudii i Delfinatu.

Kolejna konferencja *Société Jean Bodin pour l'histoire comparative des institutions* odbędzie się 27—30 października 1960 w Tuluzie. Tematem obrad będzie historia porównawcza rządów monarchicznych.

Z okazji setnej rocznicy wypadków lat 1859—1860 *Comité français des sciences historiques* organizuje 6, 7 i 8 października 1960 „francusko-włoskie dni historii”.

W dniach 1—5 czerwca 1960 uniwersytet w Lille obchodzić będzie 400 rocznicę swego istnienia.

W dniach od 14 do 19 grudnia 1959 odbyła się w Berlinie międzynarodowa konferencja z udziałem historyków niemieckich i radzieckich poświęcona problemom imperializmu niemieckiego i drugiej wojny światowej. Adres powitalny KC SED zamieszczony został w zesz. 1 t. VIII (1960) „Zeitschrift für Geschichtswissenschaft” (s. 5—6).

W związku ze 150 rocznicą walk wyzwoleniczych i ogłoszenia niepodległości w krajach Ameryki Łacińskiej odbędzie się w Quito w sierpniu br. pierwszy w dziejach Ekwadoru kongres historyczny. W trakcie przygotowań do obchodów 150-lecia niepodległości rozpisano konkurs na temat: „Rewolucja w Quito 10 lipca 1890 roku —

jej przebieg i znaczenie". Także w Caracas (Wenezuela) w związku z obchodami 150-lecia walk narodowo-wyzwoleńczych odbędzie się w lipcu br. I Kongres Historyczny.

*

Wykopaliska francuskie w Klaros.

Dziesiąta kampania wykopaliskowa w Klaros pod kierunkiem prof. Louis Roberta odbyła się w sierpniu i wrześniu 1959 r. przy udziale tych samych współpracowników co w latach poprzednich — Jeanne Robert, prof. Roland Martin i architekt Pierre Bonnard. Podobnie jak dawniej przeprowadzono liczne sondáže aż do poziomu wody w pewnej odległości od świątyni, ażeby się upewnić, że nie było innych budynków na terenie poświęconego lasu. Rozszerzono zasięg oczyszczania terenu wokół świątyni Apollona, aby znaleźć ewentualnie dalsze bloki marmuru i odsłonić widok. Na płd. wsch. odnaleziono nowy kapitel dorycki. Na płn. zachodzie na tyłach małej świątyni jońskiej nie znaleziono nic. W związku z opracowywaniem graficznym bębnow kolumn, odwrócono blok architrawy 11-tonowego noszącego imię Hadriana jako ofiarodawcy. Tytułatura wskazuje, że dedykacja nie może pochodzić sprzed grudnia 136 r., a więc z ostatnich lat jego panowania. Szczególnie intensywne prace wykopaliskowe prowadzono wokół wielkiego ołtarza Apollona i Dionyzosa bogów połączonych, ale z oddzielną płytą kultową. Rozszerzono znacznie przejście między świątynią i ołtarzem. Właśnie teren w pobliżu ołtarza przyniósł odkrycie o wyjątkowym znaczeniu. W kierunku na północ od wielkiego ołtarza, trochę wysunięty w przód wznosił się drugi, o wiele mniejszy, ołtarz. Jest on dość oddalony od małej świątyni jońskiej — którą prowadzący wykopaliska uważali za poświęconą bogini Artemidzie Klaria — ale znajduje się na wprost niej i może pozostawać tylko w związku z tą świątynią. Ze strony północnej tego ołtarza znaleziono posąg Kory (bez głowy) wielkości naturalnej, bardzo archaiczny. Dolna część ciała jest cylindryczna, jedna ręka opuszczona wzdłuż ciała, druga spoczywa na piersi, wąską talię otacza pas. Występują tu wielkie podobieństwa z Koré z Auxerre z muzeum w Luwrze. Posąg, ołtarz i przez to samo mała świątynia są identyfikowane przez napis biegnący na lewym boku posągu: „Timonax, syn Theodorosa, poświęcił mnie Artemidzie, której był pierwszym kapłanem (*to prôtou ireusas*)”. Znaleźiska te mają ogromne znaczenie dla dziejów religii nie tylko Klaros, głównie ze względu na to, że posąg sięga chronologicznie nieomal że hymnu homeryckiego. Tuż obok tego ołtarza, stoi jeden tuż koło drugiego sześć ołtarzy ze zwykłego kamienia z późnymi napisami: dwa są poświęcone Posejdonowi Themeliouchos i bogini Miletu Artemidzie Pythie. Wśród inskrypcji znaleziono jeszcze: dekret z III w. z bardzo banalnym formularzem, ale na cześć oficera Ptolemeusza (zapewne Euergetesa) — co świadczy, inaczej niż dotąd przyjmowano, o okupowaniu przez Lagidów Kolophonu, tak samo jak Lebedos, Efezu i według zdania kierownictwa wykopalisk także Teos — resztki dekretów azylu, listę delegacji Chios do wyroczni z II w. n.e. i małe fragmenty podobnych list z Chios, Laodikei, Lykos, Akmonii, Amasii, Sagalassos i Philippopolis. Zespół kontynuował też badania na terytorium Kolophonu i Teos, obok którego, we wsi Heeke, pełnej antycznych bloków, dopatruje się dawnego Charax. Z podstawy obramowania studni tamże odłączono do muzeum w Smyrnie ciemnoniebieski blok marmurowy z piękną

dekoracją rytą z IV w. (walka Greka i dwóch Amazonek) analogiczne do stel z Chios i Beocji. Przeprowadzono też szereg prac epigraficznych w muzeach Stambułu i Smyrny oraz na stanowiskach archeologicznych.

L. R.

*

Dnia 18 września 1959 roku zmarł w wieku lat 36 znany mediewista rumuński Barbu F. Cămpinâ, zastępca dyrektora Instytutu Historii Akademii Nauk RRL i profesor Uniwersytetu w Bukareszcie.

Dnia 18 października 1959 zmarł w wieku lat 49 historyk austriacki Walter N e m e t z. Zmarły był wybitnym specjalistą w zakresie historii wojskowości, kostiumologii i umundurowania.

Dnia 12 grudnia 1959 zmarł w wieku lat 77 historyk radziecki Konstanty W. S i w k o w. Zmarły interesował się głównie historią gospodarki wiejskiej w Rosji w XVI—XVIII w.

Dnia 7 stycznia 1960 zmarł w wieku lat 62 radziecki historyk-orientalista B o r y s Mikołajewicz Z a c h o d e r. Zmarły był autorem licznych prac poświęconych głównie historii średniowiecznej bliskiego i dalekiego wschodu. Ostatnio kierował katedrą historii Iranu przy Instytucie Orientalistycznym AN ZSRR.

LIST DO REDAKCJI

W związku z recenzją P. W. Majewskiego

W ostatnim czasie w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” t. VII nr 2 oraz w „Przeglądzie Historycznym” t. L z. 4 ukazały się dwie recenzje mgra W. M a j e w s k i e g o o mojej książce pt. „Wojsko Rzeczypospolitej w dobie Wojny Północnej (1700—1717)”. Rok wcześniej ukazała się recenzja z tejsze pracy, napisana przez najlepszego dziś bodaj znawcę tego okresu prof. dra J. G i e r o w s k i e g o, opublikowana w „Studiach i Materiałach do Historii Wojskowości” t. IV, Warszawa 1958. Ponieważ nie ze wszystkimi poglądami jej autora mogłem się zgodzić, a większość zarzutów prof. Gierowskiego powtarza mgr Majewski, pozwalam sobie powołać się na moją odpowiedź prof. Gierowskiemu, ogłoszoną w tymże tomie „Studiów i Materiałów”.

Obie recenzje mgra Majewskiego w swojej ostatecznej konkluzji nie są zgodne. W recenzji opublikowanej w „Kwartalniku Historii Kultury Materialnej” stwierdza on, że „wydobyłem niewątpliwie wiele interesującego materiału”, co chyba ma swoją wartość, w drugiej zaś ocenia pracę jako „raczej szkodliwą ze względu na słabe wykorzystanie literatury” itp. Wobec takiej niezgodności w wypowiedziach samego recenzenta, oceniającego ostatecznie w drugiej recenzji moją pracę jako „szkodliwą”, uważam tę ocenę za niesłuszną i wysoce krzywdzącą, zwłaszcza wobec sądu prof. Gierowskiego nie odmawiającego bynajmniej mojej pracy wartości.

Jan Wimmer